

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A Debreceni Protestáns Lap
könyvnyomdája Debrecen,
Nyomtató-utca 9. sz. A hova a
lap szétküldésére vonatkozó fel-
szólamlások küldendők. Minden-
nemű nyomdai munkákat felvál-
lalunk és jutányos áron végeztünk.

Megjelen betenként egyszer szombaton, másfél lven.
Előfizetési ár: egész évre 12 korona, félévre 6 korona.
Hirdetések jutányos áron közöltnnek.
Egyes szám ára 30 fillér.

A szerkesztőség és kiadóhivatal
Debrecen, Nyomtató-utca 9. sz.
A hova a lap szellemi és anyagi
ügyeire vonatkozó összes közle-
mények, kéziratok, előfizetési
és hirdetési díjak küldendők.

Az irgalmas Samaritánus.

Csak nem rég hallottuk egy országos összejövetel alkalmával magyaráztatni az irgalmas samaritánus történetét. Az előadó lelkesen fejtegette, hogy ez a csodálatos utazó nem más mint a Jézus Krisztus maga. Az is elvult mondva, hogy Jeruzsálemtől Jérichóig, a nagy Isten városától a gyönyörűség városáig mind vándorlunk föl és alá s mint hogy bennünket az utfelen vérbe-fagyba a világ.

Hát bizony ott is hagy és ugyanazon hivatalos világ könyörtelen el is megy mellettünk. Az állam, az egyenesen tömlőre vet s jó még ha csak eltoloncol s magából számkivet. De a társadalom és a többi intézmények se nagyon fogják pártját az elesőnek, a szegénynek.

Kivételt csak a Megváltó teszen egyedül. Törvényen kívül állva s már születése folytán megkülönböztetve, mint a megvetett samaritánus nép, sokkal jobban átérzi a törvény sulya alatt, az állami s társadalmi rendben összetörött lelkek keserveit és segíteni próbál azokon.

Bár Ő, a Megváltó az irgalmas Samaritánus . . . első pillanatra sokaknak visszatetszett a lelkes előadónak aprólékos azonosítása és én sem tartom azt a szokásos írásmagyarázat szabályai-
val teljesen egyezőnek: az általa rajzolt kép azonban a szívembe lopta magát és azóta is sokszor gondolok a Jeruzsálemtől Jérichóig járó emberekre, a lévitákra, Ilyés próféta és Keresztelő János utódaira, magunkra, nemzetünkre.

Magyar kálvinista papok, szegény magyar emberek hej de sokan ott is fekszenek az élet-
uton vérben, fagyban, jogos váradalminkban megcsalva, reménységeinkből kifosztva. Az Istenért, ne menjetek el oly könnyen és könyörtelenül mellettünk. Ne menjenek a gazdag világiak és ne a hivatalos egyházi rendek. Ne a törvény szövevényeit nézzék, hanem a szenvedőt és bort és olajat öntsenek sebünkbe s ha megépülésünket akarják, ne rajtunk a bete-
geken vegyék meg a gyógyítás és ellátás költségeit. Az irgalmas Samaritánus nemcsak könyörületre indula. Nemcsak bekötözé és megsegíté a szerencsétlent. De el is vivé a vendégfogadó házhoz és elakarván menni, két pénzt kivéven adá a Gazdának és monda neki: Viselj gondot erre az em-
berre és valamit ezen felül ráköltesz én megadom néked.

Ezt cselekedjétek az evangéliomi egyház törvényhozói, főpapjai és méltóságosai is a szegény
ref. papokkal. Ne a rideg törvényt, hanem a segélyre szorult prófétákat nézzétek. Ne féljétek, hogy ha
azokra valamit talán költeni is kell, az Ur azt nektek meg ne adja. Ő az irgalmas Samaritánus és
hozzá hasonló irgalmasoknak kell lenni az ő egyházabelieknek, a kiknek utasítása szól: Eredj el
és te is akképpen cselekedjél. S kivel akartok jót tenni, ha a ti egyházatok papjaival nem tesztek?

Vándor.

A nyugdíjintézetről.

Valamivel alábbszállott az izgatottság a ref. papi nyugdíjintézet eljövendő dolgai miatt. Ezt *Dókus Ernőnek*, az országos nyugdíjvégrehajtó bizottság elnökének tájékoztatása és a *Kiss József* esperes cikke is okozták. Még is inkább az első és a Dókus nagy érdekű, igazán idejében közreadott közleményében is az a humanus bátorítás: hogy ha az tűnnék ki, hogy ennek a törvénynek nyomában csakugyan átok fakad, ne léptessék így életbe.

Valóban ebbe az elhalasztásba, illetve módosításba kell mindenkinek kompromittálni, mert a jelen helyzetben az egyöntetű eljárás és a közbelenyugvás csaknem lehetetlen.

Kitűnik ez már a nyugdíjintézet két bajnokának a számításából. *Kiss József* a pápai esperes megigazítja Dókust és mind a kettőjüket eltérőleg kommentálják az utánnuk felszólalók.

Hasznos és Istennek tetsző munkát végeztek a tiszántuli egyházkerület esperesei, midőn Görömbei Péter felsőszabolcsi esperes indítványára Debrecenben összegyűltek s egy szabatos utasítás elkészítését vették szóba.

Az utasítás el is készült, köszönet is adasék érte; lehetségessé vált általa az egyöntetű eljárás. De kétségtelen, hogy ez az utasítás is csak egy újabb noha tekintélyesebb magyarázat, mely az idős lelkészekre nézve minden ok nélkül hátrányos és utóvégre még nem az utolsó szó. Az is kérdés, hogy jut el már idejében a lelkészekhez, a kiknek p. o. a felsőszabolcsi egyházmegyében jul. 10-re be kellett a belépési nyilatkozattal és bevallással számolniok?

Aztán 13 esperes megegyezése pótolhatja-e az összes ref. egyház, vagy itt az illetékes konvent megegyezését, midőn nyilvánvaló, hogy nagy eltérések vannak?

Ilyen eltérések a 33 százalék belépési járuléka ügye. A 3 és fél százalék évi átalány, a kamat és a beszámítási alap kérdése. Mindezekre csak az a világos, hogy e tételeket liberalisan kell magyarázni. Ugy, hogy a 33 százalékot csak az fizesse, a ki most lép be az egyesített gyám- és nyugdíjintézetbe, a régi gyámintézeti tag pedig csak 23 százalékot. Ezzel meglebbe oldva a beszámítási vagy fizetési alap kérdése is.

Az évi díj 3 és fél százalék legyen s nem 6 százalék, mint az több helyen kombináltatott. Az 1 százalék pótdíj pedig csak az évek beszámításával a multa érvényesüljön.

Ha az egyházak az őket illető 2 százalékot nem vállalják, e terhet az állam viselje, illetve ezen évi teher a kongrua megállapításánál beszámítható, levonható legyen.

Mindez könnyíteni fog valamit a lelkészek helyzetén, de nem tünteti el azt a terhet, melyet belépési járulékként kell fizetniök. Es a teher ha öt részre lesz is felosztva, teljesen tönkre teszi a szegényebb papokat. Megérezni pedig megérezik mindnyájan. Legjobban a III. és II. oszt. lelkészek, a kiknek helyzete már is siralmas. Mint egy ember állana fel a papság a nyugdíjintézet ellen, ha a régi gyámintézetekbe nem biznának. Annyiban, hogy annak segélyével remélik a belépési járuléka fedezhetését. S ott, a hol mint a szatmári egyházmegyében a régi tagok a gyámintézet felállítására után is folytatták befizetéseiket, van is valamihez bizni. Bár ehez a valamihez is sok szó tér. De ott a hol a helyi régi gyámintézet bezárattott s a fizetés megszűnt, ott csak az alapok megcsonkításával lehetne valahogyan operálni, ha ugyan egyáltalán lehetne. Mert a lelkészeknek a rég elhalt elődök nyomorgó családjaira kell tekintettel lenni. Azok hátramaradottjai is sirnak és özvegyeiknek panasz szemrehányása is hallik.

Nincs azért más mód, mint a lehető legalkalmasabb és egyöntetűbb módon a bevallásokat ugyan most megtenni, de egyuttal a konventhez és a zsinathoz új intézkedések és módosítások megtétele iránt folyamodni.

Ez intézkedések között az lesz a legmegnyugtatóbb, ha a belépési járulékok a 3 milliós segélyből fedeztetnek. Ez pedig méltányos is, kivihető is. Ezt kell azért egyetemlegesen kérni és sürgetni.

„Kérjétek és megadatik. Zörgessetek és megnyitattik.“

A mi aztán az évi belépési díjakat illeti, azt pótolja ki a kongrua.

Hogy ez lehetséges, megfogja magyarázni a jövő számban egy cikk, a mely illetékes kézből közlésre vár.

dr. Ferenczy Gyula.

Lelkeszi nyugdíjintézetünk érdekében néhány őszinte szó.

Mióta legközelebbi zsinatunk a ref. lelkészi nyugdíjintézet alapszabályait megalkotta, ezek ellenében annyi panasz, kifogás és elégedetlenség merült fel a különböző lapok hasábjain sőt egyes lelkészi értekezletek és egyházhatósági gyűlések alkalmával is; nem egyszer jött eszembe az a gondolat, hogy hátha én is hozzá szólanék ezen rendkívül fontos üggyhöz; de mindannyiszor visszatartott ettől azon körülmény, hogy én,

ki 73 éves létemre majdnem 50 évi lelkészi szolgálattal mintegy kivagyok zárva ez intézetből, mert sem köteles, sem jogosult tagja életkoromnál fogva nem lehetek, hanem csakis, mint benevolus, auditor a nyugdíjaztatás minden reménye nélkül s nagy áldozatok árán léphetek abba be, miért zavarjam a mások által már különben is nagyon felzavart vizeket egyházunk súlydező hajója alatt, kitéve magamat egyszersmind azon gyanunak is, mintha én szinte az elégedetlenek vagy pláne a számadók közzé tartoznám.

Pedig hát ilyen szándék egészen távol áll tőlem, hiszen egészen tiszta dolog, hogy 70 éven tuli életkor már nem igen számíthat arra, hogy ennek az alapszabályok szerint még csak 6 év után életbe lépő nyugdíjintézetnek hasznát vegye s így csak az ily öregek iránti tulzott de egyszersmind érthetetlen kimélet tehette azt, hogy a nyugdíjintézetbe való önkéntes belépést rendkívüli nagy áldozatok árán nekik is megengedte.

Én tehát midőn most többszöri halogatás után lelkészi országos nyugdíjintézetünk ügyéhez végre hozzá szólok, nem zavarni hanem tisztázni szeretném annak dolgait.

Hogy egy országos lelkészi nyugdíjintézetre nálunk reformátusoknál is ma már nagy szükség van: ezt bizonyítgatni felesleges, mert ma már nem éljük az apostolok korát, midőn a hívők gyülekezetei őket egyszerű, nem sok igényű életmódjokban önkéntes és szeretetteljes adományaikkal holtig panasztalanul eltartották, ma már a nagyban megváltozott egyházi és társadalmi viszonyok s az azokhoz képest nagyon is meg sokasodott életfentartási szükségletek egészen más eljárást kívánnak s ha a társadalom többi rétegeiben a hivatal és munkaképtelenekről nyugdíjintézetek gondoskodnak, nincs más mód, mint hogy az egyház és tanügy munkásairól öregkoruk és munkaképességök esetén hasonlóan történjék gondoskodás.

Csak az a kérdés, hogy egy ily nyugdíjintézet megalkotása és megalapításánál minő legyen mai napság a helyes eljárás? Bizonyára nem az, hogy az intézet megalakulásakor bárkit is, ki állása és hivatásánál fogva de tényleg még szolgálván oda tartozik, magas életkora miatt kirekesszünk, mert ezzel nemcsak ő rajta követünk el jogsérelmet az ő kora iránt tanusítani akart kiméletből; hanem megkárosítjuk az intézet megalakulásakor összehozandó nyugdíjalapot is nem követelhetvén az ilyentől, az évi percentuációt tényleg élvezett javadalma után, az önkéntes belépést pedig tőle, oly nagy áldozat árán, hogy még a hivatalban már eltöltött azon évekről is fizessen, midőn még nyugdíjintézet nem volt,

mintha azokkal hátralékban maradt volna, reményleni sem lehetvén.

És éppen itt s csakis ebben van a hibája ennek a gyámintézeti alapszabálynak, melyet most oly sokan ostromolnak s mihelyt ez meglesz változtatva, a dolog magától rendbe jön. Pedig nemcsak meglehet, de meg is kell változtatni, ha azt akarjuk, hogy meg ne szégyenüljünk. Hiszen egy törvénynek sincsen visszaható ereje azon időkre, midőn az a törvény még nem létezett s csak a mi nyugdíjintézetünk akarna lenni kivétel e tekintetben a maga alapszabályával?

Nem! ez épen nem jó volna így nemcsak azért, mert sok lelkésztől megvonná természetes és törvényes jogát, hogy az országos lelkészi nyugdíjintézetnek, az általa most még élvezett hivatali jövedelme utáni befizetésével, már akár éri meg, akár nem, annak az intézetnek tényleges életbelépését, működését, tagja legyen, de — mint mondám — nagyban károsítaná a nyugdíj alapot is épen most kezdetben az ily, ha nem is kizárt, de nem kötelezett és jogosult tagok fizetéseinek elvesztése által. Első kellék tehát, hogy minden lelkész, korára való tekintet nélkül az intézetnek kötelezett tagja legyen.

Második kellék: hogy belépési és tagsági díját mindenik csak belépési évétől kezdve fizesse az alapszabályok értelmében.

A harmadik dolog; a nyugdíjazás megkezdése csak akkor jöhet majd szóba, midőn ama nyugdíjalap a tagsági díjak és egyéb konvenciák befizetése által képesítve lesz. Előre ezt úgy kiszámítani, hogy az egyes tagokat tul ne terheljük s a számadatok labirintusában el ne tévedjünk, reális alapon nem lehet.

Majd ha az általam mondott reális alapon az összes magyarországi (Erdélyt is értve) ref. lelkészi javadalmak után fizetendő belépési és tagsági díjak évi mennyisége tudva lesz, akkor, de akkor is ehhez csak valószínűséggel lehet hozzá vetni, mert számadatokat hypothesisekre építeni e kétféle kulcs alapján biztosan megállapítani nem lehet.

Én hiszem, hogy a legöregebb lelkészek is szívesen fizetik be tagsági díjakat évenként míg élnek, ha szinte ők nem érik is már meg annak nyugdíjosztását, hiszen congruájok mellett ott lesz nyugdíjul a melléjük rendelt káplán, a nagyobb jövedelműek pedig ha egyházuk nem tart, maguk is megbirják a káplántartást, csak olyan nem sok fog akadni közöttük, ki 30—40 évre visszamenőleg vállalja magára a tagsági díjak fizetését, kivált ha ezzel csak adóságot vonna magára.

Segesváry József.

Az esperesi kar megállapodása a nyugdíj ügyben.*

... szám.

Az esperesi értekezlet beható tárgyalás alá veszi A) a Budapesten 1907. ápril. 9—13. napjain tartott református egyetemes konvent 33. jegyzőkönyvi számú határozatából, az országos református lelkészi nyugdíj és özvegy-árva gyámintézet végrehajtó bizottsága által Budapesten, Hornyánszky Viktor cs. és kir. udvari könyvnyomdájában közzétett, de különben az egyetemes konvent érintett jegyzőkönyvének K) mellékletében is (lásd a nyomtatott jegyzőkönyv 295—298 lapjait) szószerint olvasható végrehajtási utasítást, valamint az ugyanezen végrehajtó bizottság által szerkesztett, szintén Hornyánszky-nál (33598—1907. nyomdai szám alatt) közzétett és espereseinknek megküldött „Tagsági ivet;“ B) a II. t.-ct 2. §-át, illetőleg tiszántuli egyházkerületünknek §-hoz csatlakozó 21—1907. jkv. számú utasítását s végül C) szintén tiszántuli egyházkerületünk Debrecenben, 1907. Május 28—30. napjain tartott közgyűlése 21 jkvi. számának a III. t.-c.-hez csatlakozó végrehajtási utasítást. Az esperesi értekezlet tanácskozási eredményeit elnöklő főgondnok gr. Degenfeld a következő megállapodásokban összegezi, amelyeket kellő számú példányokban többszörösítettven, egyházkerületünk mindenik esperesének rendelkezésére bocsát.

A)

a) A végrehajtási utasítás 2. pontja kapcsában (f. évi áprilisi egyetemes konventi jkv. 295. lapja) megjegyzendő, hogy a belépésre kötelezett és jogosított tisztviselők feleségök és segélyezési korban lévő gyermekeik nevét minden esetben családi értesítővel tartoznak kimutatni, de a kötelezett és jogosított tagok a saját személyökre vonatkozó adatokat is (név, születésük pontos ideje) keresztlevéllel kötelesek igazolni.

b) Ugyanezen 2. pont, illetőleg a tagsági iv 2. 3 és 4 rovata kapcsában megjegyeztetik, hogy az esperes az illető érdekelték által beterjesztett okmányok alapján, a püspöki hivataltól rendelkezésére bocsátandó, „Ürlap“ fölhasználásával, „szolgálati bizonyítványt“ is állít ki, a melyhez azonban az eredeti okmányok mindig csatolandók.

c) Az ugyanazon 2 pontban olvasható, „hivatalosan megállapított javadalom“ kifejezések alatt az a javadalom értendő, a mely után a lelkészek jelenleg országos özvegy-árva gyámintézeti díjakat fizetik.

d) Az utasítás negyedik pontjának első mondata (l. a konventi jkv. 295 l. alapján is 296. l. 4 első sorában) minden rendes lelkészi állásra vonatkozik, még akkor is, ha a lelkészi állás üresedésben van, vagy

* Az összes esperesek kivéve a nagyszalontai egyházmegyei f. hó 9-én gróf Degenfeld főgondnok elnöklété alatt gyűlést tartottak és egy tájékoztatást szerkesztettek. Noha még a jkv. hitelesítve nincs, a dolog fontosságánál fogva sietünk ezt a legújabb megállapodást és magyarázatot, melyet minden jóakarata és érdeme mellett is némileg nehézkesnek és bürokratikusnak kell tartanunk s mely a kápláni évekre nem terjeszkedik ki és egyébként is eddig magyarázatokat megigazítja, olvasóink tudomására hozni. Valeat . . . Szerk.

olyan egyénnel van betöltve, a ki nem kötelezett, hanem csak jogosított tagja a lelkészi nyugdíj és özvegy-árva gyámintézetnek.

é) Az utasítás ötödik pontja a d) pontjának 2. bekezdésében említett 65 év (l. a konventi jkv. 296. lapját) úgy értendő, hogy 1908. év Január havának elseje a választóvonal, természetesen ezt a megjegyzést azzal a fenntartással teszi meg értekezletünk, hogy ez a megállapodás, amennyiben, egyetemes konventünk más felfogásban találna lenni, megfelelő módosulást szenved.

f) Ugyanazon pont d) alpontjának (konvent jkv. 296. lapjának alján) „belépésre jogosított tisztviselők“ kifejezése a gyülekezeti rendes lelkészekre nem vonatkozik, míg a „törzsfizetés“ kifejezésen a fizetésnek díjlevél szerinti teljes értéke értendő.

g) Az utasítás ugyanazon pontja é) alpontja első bekezdésében említett „pótló fizetni valók“-on érteni kell az illető jelenlegi javadalmazásának a szóbanforgó ideiglenes szolgálati évekre számítandó 3 és $\frac{1}{2}$ %-át és ennek egészen az országos lelkészi nyugdíj és özvegy-árva gyámintézet szervezéséig, vagyis 1908 január 1-ig esedékes 4%-os késedelmi kamatait (konventi jkv. 297 l. 5 első sora.)

h) A fent érintett tagsági iv kilencedik rovata kapcsában fölkéri értekezletünk a főtiszteletű püspöki hivatalt, hogy a nála levő utolsó (1907. júliusi) kongrua utalványozási jegyzés alapján szíveskedjék egyházmegyéinként összeállíttatni, hogy minden egyes kongruus lelkész milyen fizetésekiegészítésben részesül s ezt a kimutatást az illető espereseknek sürgősen bocsássa rendelkezésükre.

i) A tagsági iv tizedik rovata kapcsában, tájékozással, a következőket tartja szükségesnek megjegyezni értekezletünk. A VII. t.-c. 26. §-ának 1. pontjában érintett belépési járulék, azoknál a lelkészeknél, a kik az országos lelkészi özvegy-árva gyámintézetnek már kötelezett és jogosított tagjai, a következő két összegből alalakul: a) törzsfizetésük 23%-a; B) ezen összeg 4%-al számítandó egy esztendei kamatjának annyival sokszorozandó összege, ahány szolgálati éve van az illetőnek. Az ezen összes kamat és 23%-os belépési járulék összegezéséből keletkező végösszeg alkotja az illetőknek a nyugdíjintézettel szemben álló egész anyagi kötelezettségét, a melyen túl az illetőt az 1908. év előtti időről, semmi sem terheli. Ez a végösszeg öt év alatt, 5 egyenlő kamattól mentes részletben fizetendő. Az egészet egy példával magyarázva: Böszörményi Lajos nagyszalontai ref. lelkésznek a kinek törzsfizetése 3590 korona s akinek 34 szolgálati éve van, lesz a 23%-os belépési járulék: 825 korona 70 fillér. Ennek egy évi 4%-os kamata: 33 korona 03 fillér. Ez 34 szolgálati évének megfelelőleg, 34-gyel szorozva: 1123 korona 02 fillér. Az utóbbi összeg a 825 kor. 70 fill.-hez hozzáadva: 1948 kor. 72 fillér. Ez az összes anyagi kötelezettsége az 1908. év Január elseje előtti időkről s ő ezt az összeget, évi 389 kor. 74 filléres részletekre felosztva, 5 év alatt kamat nélkül fizetheti le. (Ez nehezen lesz így, mert az évi díjakra is fizetni kell 10%-ot és esetleg kamatot is.)

B) A II. törvénycikk 2 §-a, illetőleg tiszántuli egyházkerületünk közgyűlésének a püspöki hivatal által vezetendő törzskönyvre vonatkozó 21—1907. számú végrehajtási utasítása kapcsában, megállapítja értekezletünk, hogy az egyházkerületi elnökség által kiállítandó lelkészi pályázat vagy meghívás alkalmával minden pályázónak vagy meghívandónak föl kell mutatnia, be kell

terjeszteni, viszont az egyházkerületi elnökség ezt a minősítő bizonyítványt, a melynek a törzskönyv szerkesztésére vonatkozó 21—1907. számú egyházkerületi végrehajtási utasításban érintett szempontokra kell kiterjeszkednie, mindenkor a püspöki hivatalban vezetett törzskönyv és az illetékes esperes meghallgatása alapján állítja ki.

b) Egyházkerületünknek III. t.-cikkhez csatlakozó 21—1907. számú végrehajtási utasítása kapcsában, értekezletünk a következőket mondja ki.

a) A negyedik törvényszakasz kapcsában említett „változás alá nem eső és évenként feltétlenül felvezendő szükségletek” közé oda számítandó az a 2% is, a melyet az egyházközseink, a lelkészi javadalom után, évi járulékképen, az országos lelkészi nyugdíj és gyámintézet pénztárába, kivétel nélkül kötelesek fizetni.

b) A 12—15 törvényszakaszokhoz 21—1907. számú egyházkerületi végrehajtási utasítás kapcsában (lásd az itt szóban forgó szakaszokhoz csatolt utasítás negyedik bekezdését.) fölkéri értekezletünk a főtiszteletű püspöki hivatalt, hogy a természetbeli szolgálmányoknak a minisztertől beszerzendő adatok szerinti fölbecslését esperesi hivataiainknak sziveskedjék rendelkezésükre bocsátani.

Jegyzette a magyarországi reformátusok debreceni főiskolájában 1907. évi július hó kilencedik napján.

(Hitelesített fog f. hó 16-án.)

Sass Béla s. k.

A magy. kir. javítóintézetekről.

(Folyt. és vége.)

Ezen sok szép épületeivel egész kis városkát, jobban mondva a megtévesztett fiataloságot megmenteni akaró szeretett lelkéről áthatott egész kis külön édes világot képező intézetekben: az izraelita a katolikus és a református templomok egy torony egy fedél alatt vannak legszebb szőnyeg virágágyakkal szökőkutakkal hárs és fenyőfákkal környezve a legelső helyre a kellőközéppontra épülve. Hogy a különböző hitfelekezetek egy torony alatt csak egy fal által elválasztva tartják itt közvetlen egymás mellett isteniszteleteiket, ez arra vall hogy ez intézetekben a különböző vallású tisztviselők és növendékek a maguk vallását megtartva egymással szép békességben kell hogy legyenek dicséretére a mindnyájunk édes atyjának a szeretet Istenének. Az ezen intézetekbeni templomok közepén állása azt bizonyítja hogy: ez intézeteknek lelke központja éltető napja a vallásosság ápolása a lelkész munkája, mert ez ad meleget hogy itt otthon találják magokat mindegyik és a szeretet meleg odaadásával végezzék nemesen szép célt szolgáló kötelességüket, ez vet mindenkoron fénysugárt arra az utra s ez vezet azon, melyet követni kell itt a családi, az iskolai s a tanműhelyekbeni tanításban nevelésben, hogy ez intézetek működésén kívánt siker és áldás legyen.

Bevétetnek ez intézetekbe; igazságügyminiszteri engedélyre a btk. 84 és 42 §. alapján elitelt vagy a felügyelő bizottság által ugyanezen 42 §. értelmében javítóintézetbe helyezésre ajánlott fiatalok büntetettek. De bevétetnek ide el nem itélt fiatalok is a szü-

lőknek gyámoknak indokolt kérésére, melyet vagy magok vagy rendőri hatóságok terjesztenek fel az igazságügyminisztériumhoz, mellékelve az illető kiskorú keresztlevelét, személyleírását, orvosi bizonyítványát, ha elitelt akkor jogerős ítéletét is, a szüle vagy gyám abba való beleegyezésével, hogy ezen gyermeke vagy gyámoltja élete 20 évéig, mindaddig benn neveltessék az intézetben, míg valamely életpályára kiképeztetik. Épen ezért hogy az itteni ipariskolát elvégezhessek a növendékek bár kevesen 7—12 éveskorig is bevétethetnek, de többnyire már dolgoztatható népiskola hagyott 13—16 évesek vétetnek ide be, ha később vétetnének be akkor már az ipariskola négy évfolyamát a 20-ik életévig nem végeznék be ezentul pedig ez intézetekben nem lehetnek mint növendékek csak úgy esetleg mint alkalmazottak. A bevett növendékek nagyrészt állami-költségesek ingyenesek, de vannak díjasok is a kiknek itteni lakásáért, rendes kosztjáért, könyveiért tanítatásáért szóval teljes ellátásáért fizetnek a szülők évente 240 koronát. Ilyen növendék van pl. Kassán: 14. Együtt vannak az elitelték az elnem itéltekkel mert külön intézeteket e kétféléknek úgy mint ezt külső országokban teszik, a magyar állam nem építtethetett. Itt az intézetekben meg már paedagogiai szempontokból nem lehet őket külön választani. Különben is mind egyforma tolvajlasi, csavargási engedetlenségi hibákban vannak ezek mindössze annyi különbséggel hogy egyiket megfogta a törvény a másikat pedig nem fogta meg a fiatalok megmondatlanságának egy és ugyanazon törvénybe ütköző cselekedetén. Nem oly nagyon elzüllött nem olyan megátalkodott romlott fiatalok ezek mint a milyeneknek tartják őket, mint a milyenekké lettek volna ha mint sok hozzájuk hasonlóknak könnyelműségükkel erkölcsi hibáikkal magokra hagyattak volna s nem juthattak volna ide be a javítóiskolába. Szükségök van ezeknek természetesen az őket itt egyenként javítónevelésre, de aztán ezen nevelés aztán majdnem mind korán észretért jófiai lesznek szüleiknek s a hazának, hasznavehető tagjai a társadalomnak és az egyháznak. Így felelnek meg ezen intézetek feladatuknak melyet az intézeti alapszabályok 19 §. így fejez ki: a javító intézetek feladata a kebelökbe fogadott egyéneket valóságban és polgári erényekben nevelni, iskolai oktatásban részesíteni s őket komoly munkássághoz s illemes magaviselethez szoktatni. *A főszó azonban a vallás-erkölcsi oktatásra fektetendő!*

Ezen vallásosan nevelő intézetek működésének hasznos áldásos voltát legjobban bizonyítják az ő vonatkozó nyilatkozatukkal és az ő életökkel ez intézetek neveltjei, a kik ezen kérdésre: hogy esik visszagondolnotok idejövetelekre és itt eltöltött időtökre? csaknem mind így felelnek: Áldott perc volt ez a melyben ideérkeztünk, mert akkor mindjárt jobbra fordult életünk. Othon rosz hírünket hallva mindég nagyobb bünbe hajszoltattunk volna a legszomorubb végig. De ideérkezésünkkor egy jobb jövő világa derült ránk melyben jobbnak láttuk magunkat és jövőnk sorsunkat, mert ideérkeztünkkor mindjárt láttuk hogy nem büntetési helyen, hanem erkölcsjavító nevelőintézetben vagyunk itt és ezért minket nem foglyoknak hanem növendékeknek hívnak (Alapsz. 20 §.) Börtön vagy börtönőr féle itt nincs is. Mint más tanintézetben a kapus utasítására az igazgatóságnál okmányaink alapján beiratkoztunk. Ettől kezdve a lelkész a tanár s a vezető urak lakásunkon, iskolánkban s az általunk választott mesterség tanműhelyében egyéb oktatás mellett első helyen mindég istenfélelemre vallásosságra intettek. Itt nem csak tudni

de követni kell a vallást! A mi szigorúság itt van az főleg, az hogy a testet lelket ölö erkölstelenségekért vallás ellen való vétségekért szigoruan büntetnek! A szigor mellett gondoskodnak arról is hogy a tanulást a munkát: tornázás, szívet lelket nemesítő szórakozások játékok nyilvános ünnepélyekre menések s ünnepély rendezések váltogassák. S ha valamivel sanyarubb volt is itteni életünk mint othon, de itt még fiatal fogékony szívvvel megutáltuk a rosszat, s megszerettük s ha Isten segít soha el nem hagyjuk a jót az igaz istenfő életet nem feledve, hogy Az Urnak felelme minden bölcsesség kezdete s életnek kufjeje (CIX Zsolt.) Nem csak erkölcsi de anyagi tekintetben is hasznos volt itteni neveltetésünk, mert négy év utáni ipariskolai végbizonyítványukkal mint felszabadult iparossegédek kapunk itt készített munkáinkért 200—300 korona munkadíjat ezenkívül jól jövedelmező állásba tesz benünket az intézet, sőt ha kell külföldre is kijuttat bennünket, hogy gyarapithassuk itt szerzett szakismereteinket. Mi mindig hálával emlegetendjük áldásos működését a javító intézeteknek!

Vannak derék hivatásokok a kik tévedésök miatt félben hagyott középiskolai tanulmányaikat a javítóintézeti vallásos nevelés mellett bevégezték s az érettségi s a többi szakvizsgájokat a legjobban letették. A kassai javítóintézetben is van például egy családfő a ki a székesfehérvári javítóiskola növendéke volt és ma okleveles kitünő orgonista kántortanító.

Mindenik javítóban a vallásörkölesi oktatásra fektetik ugyan a főszlyt, de ezt még is különösebben teszik a kassai javítóintézetben, a hol az ezen intézetek ügyét 25 év óta igazi hivatottsággal buzgó odaadással szolgáló s ezért kitüntetést is érdemelt igazgató kivánsága szerint a vallásörköles legszükségesebb ápolói örei a lelkészek benn laknak az intézetben, hogy az itt igazán gyönyörűsége s háládatos lelkipásztorokodást naponként kellőidőben menél nagyobb odaadással, minél nagyobb pontossággal és sikerrel végeztessék, mert a vallásosság hiánya lévén minden bűnnek s így az itteni növendékek bűnének is az oka azért a vallásosság hivattott ápolója az illetékes lelkész ezen növendékek lelki betegségének legszükségesebb legelső orvosa. Az erkölcsjavító intézetek vezetésére igazán rátermett Ns. Latzkovszky Lajos kir. tanácsos igazgató ur maga is olyan nemes lelku jó szívu vallásos ember ám mint a jó lelkész, a ki nem csak predikálja hanem követi is az Isten igéjét. Megkivanja az intézetbeliektől hogy a növendékekkel templomba járjanak, de első helyen maga jár a templomba s maga megy jó példával elő minden tekintetben. Vezeti is ugy ezt az intézetet, hogy ennek tanítását, iparát, kertészetét s a növendékeknek középiskolai sőt akadémiai ifjúságunknak is dicséretére való magaviseletét, ha megnézik az ide gyakran ellátogató hazai s külföldi vendégeink, hát azt mondják, hogy nem hiába nevezik „magyar mintajavítóintézetnek a a kassai javítóintézetet.“

Epen most végzik itt az ipariskolát vagy hatvanan, a kik azt mondják, hogy inaskodva vagy más intézetben tanulva is lettek volna tán valamilyes mesteremberek, de hogy jól képzett és beccületes iparosok lesznek azt a kassai javító intézetbeli szigoru vallásos nevelésnek köszönhetik. Az elkényeztetés miatt eltévedtek az isteni nevelés által önismeretre és istenösméretre ebredve, megáldozódva szólnak ma Isten előtt eképen: „Oh Uram jó nekem hogy engem megaláztál, hogy megtanulnám a te paracsolatidat“. (CXIX Zsolt. 71.) Jó a férfunak hogy ha fiatalágában viseli az igát,

vagyis ha ilyenkor már jól megtanítatik, megpróbáltatják, hogy Isten fiává fogadtassék s gyermekkorától idvesség boldog életet élhessen. Örömkönnyek közt fogadtam írja nekem egy volt növendékem igen müvelt, kedves özv. urasszony édes anyja Kassáról egész ujjászületve hazajött fiamat s a megtért tékozoló fiu apjával örültem egész házamnépével mert: a ki elveszett megtaláltatott, a ki meghalt feltámadott! És ezt hogy ez a rossz fiam így megjavult s belőle engem és családomat gyámolító derék ember lett, nem köszönhetem másnak mint a kassai javító iskola vallásos nevelésének! Kivánatos azonban hogy ugy itt, mint a többi javítóintézetben ne csak az igazgatók s a nevelők, hanem a munkavezetők is igyekezzenek ne csak szóval hanem jó példával, előljárással hatni a növendékek vallásos nevelésére mert: „Verba docent exempla trahunt.“ Hiába hintik a lelkészek ezen növendékek lelkébe a vallásörkölesi élet jó magvait, ha ezek fejlődését kikelését talán még csirájában elfojtják megakadályozzák, vagy ha ezek gyenge hajtásait letördelik rossz példaadással, nem megfelelő bánásmóddal azok, a kik ezekkel a növendékekkel itt az intézetekben naponta érülködnek és ezek vallásos nevelését elősegíteni tartoznak. Hogy ezen intézetekben a célnak megfelelően lehetőleg csak jó vallásos erőket alkalmazhassunk, kell hogy ott a honnan ezek növendékeinkkel együtt ki kerülnek, elemi és középiskoláinkban gyermekeinket első helyen és legfőképen vallásosan neveljük. Itt ezen intézetekben láthatjuk ennek szükségességét. Többnyire olyanok itt a növendékek, a kik az otthoni iskolájokban jól tanultak, a kik eszesek, okosak és ügyesek csak hogy vallásörkölesiségöket itt kell korrigálni, mert más képen nemcsak hogy nem haladhatnak, hanem határozottan hátrányokra s veszedelmökre van okosságok, tanultságok és ügyességök, mert „Qui proficit in studiis, sed deficit in moribus, plus deficit quam proficit.“ Neveljük hát e jó latin mondást, szemelött tartva gyermekeinket Isten félelmében, a tudományban és az Ur beszédének intéseiben. (Ef. VI. 4.) Így kevesebben lesznek javítandó gyermekeink mint ma, a mikor szük az öt javítóintézetünk ezek befogadására, mert a mikor helyet adni csak 940-nek, ezek közt reformátusnak 2—300-nak, egy-egy intézetben 45 vagy 65-nek, pedig csak reformátust kellene ma javítónevelésben részeltetni vagy 8—10 ezret. És nincs számukra hely, pedig még ezeken kívül megannyian vannak az elítöltök, a kimutatásba bevettek köze be nem számított javítandó fiatalok. Az évente megüresedő helyekre nagy protekcióval lehet egy néhány bejuttatni. Ezt nem szabad könnyen nézni nekünk reformátusoknak, mert ezekből a kiskorukban erkölcsi romlásnak indult s meg nem javított sok ezer gyermekből lesznek a börtönökből hazakerülésök után az ipart, az iparosok nevét, a társadalom erkölcsét rontó kontármesterek, ezekből lesznek az elcsábítottak, majd a csábítók az egyházközsegekben békétlenséget, szakadásoskodást okozó hamis próféták. Ne hagyjuk ezen több ezernyi fiainkat maguk és egyházunk romlására bűnökben, hanem az Ur kicsinyeit, a nyomorult bűnösöket nem elhagyni, hanem megtartani akaró megváltó szeretettől vezetettve társadalmi uton is legyünk rajta, hogy az ilyenek erkölcsi javítására, bizonyos élet pályára, képesítésére azon alföldi vidékeinken, a hol még nincsenek, állitassanak fel megfelelő javítóintézetek. Ne várjunk mindent az állam hatalomtól, melynek népnevelésünkért való szép áldozatkészsége mellett is körülbelöl 600.000 iskolázatlan számlálhatunk évente

hazánkban. Aldozzunk magunktól is a legszentebb ügy oltárán. Mint Kolozsvár, Székesfehérvár, Kassa stb. adott földterületet ez intézetek felállításához, ugy adhatnak ennek helyet más vidéki városok, községek pl. a nagy alföldön, sőt a humánus intézményekért mindég lelkesedő tehetősebb kiválóságaink pénzáldozattal is kell hogy előmozdítsák az ilyen intézetek kellő számban és kellő helyeken való létesítését. Mert igaz hogy pénzbe kerülnek ez intézetek. A legújabb javítóintézet felállítása Kassán pl. belekerült 2,425.750 k. és 45 fillérbe. Pénzforgalma ipari, kerti termelésből, növendékei évi díjából circa 250.000 évente. Kiadása 225.000. Haszná-
évente: 25.000 Kevésnek látszik ez, pedig nem kevés sőt biztató összeg, ha meggondoljuk, hogy ez az intézet még csak 5 éves és hogy az erkölcsi eredményeket tekintve a legelső nemzeti érdekünket, Istenország szentügyét a legnehezebb oldalról szolgáló ezen intézetek működésének áldásos volta örökbecsű. Azért a nemes a fennkölt gondolkozású lelkek egy-egy jótékonyabb célra alig áldozhatnak, mintha ezekre is áldoznak.

Iskoláinak jó szervezeti szabályzatával is a megfelelő berendezéssel népnevelésünkre felette szükséges és igen fontos nevelőintézetek ezek a javítóiskolák, mert ezek a családaink és iskoláinkban eléggé már nem neveltethetett, erkölcsileg megtévedt vagy megtévesztett s elhanyagolt fiainkat s leányainkat is felnevelik vallásos neveléssel és ezen isteni szép munkájokkal erősítgetik, biztosítják hazánk, egyházunk szebb jövőjének alapját a tiszta erkölcsöt, mely mint tudjuk: minden országnak támasza és talpköve. Ezt mondta nekem ez intézeteket ösmertető szavaimra egy növendékem intelligens uriember édesapja. Bár csak ilyen formán nyilatkoznának e sorok elolvasása után azon mélyen tisztelt olvasók is, a kik tán még eddig nem ismerkedhetek meg ez intézetekkel kissé közelebbről. Ha ezek közt lesz olyan, a ki jelen ismertetés olvasása után azt mondja, hogy most már nem olyan sötét szemüvegen nézem ez intézeteket, mint eddig, mert mint már kezdtem ezeket ösmerni, becsülni s kezdek ezek iránt érdeklődni, ha az ezen becses lapunkat járató egyházközségeink mindenikében lesz legalább egy olyan befolyásosabb olvasója e soroknak, aki ezek által is indítatva buzgókodni fog azon, hogy községéből a törvényszerint javítóba utalandók ide kellő időben be is juthassanak s az itteni nevelés által a maguk javára, szüleiknek, övéiknek öröme, Isten dicsőségére Jézushoz vezetessenek s így a földi s égi hazáinknak megmentessenek megtartassanak: akkor nem hiába írtam le hiteles forrás és saját tapasztalatom után a fenti sorokat a mi magyar kir. javítóintézeteinkről.

Kassa, 1907.

Dávid Gyula
ref. lelkész.

TANÜGY.

Szemle.

Református népiskoláink az utolsó 4 évtized alatt, ha nem is a sokoldalú kívánalmaknak teljesen megfelelően és ha nem is a kívánatos gyorsasággal, de mégis fejlődtek. Legtöbb helyen a modern követelményeknek

megfelelő iskolai épületek emelkedtek, a tanítói fizetések a folyó évben, ha nem is teljes megnyugvásra és ha ref. népiskoláink nemzeti hivatásának nem egészen megfelelő módon is, de mégis türhető rendezést nyertek. A tanítóképzés színvonala emelkedik, mert különösen egy évtized óta a tanítói pályára lépő ifjak immár nem a középiskolának gyengébb, hanem mindig túlnyomó és felesleges számmal jelentkező jobb előmeneteli tanulóiból kerülnek ki és így a ref. népiskolák szellemi színvonala állandó javulást ígér.

Mindezek dacára ref. népiskoláink jelenlegi állapotával, ha azoknak a munkáját közelebbről szemléljük, teljesen megelégedve nem lehetünk. Vannak kóros jelenségek, a melyek az egyház veteményes kertjeiért aggodóknak a ref. népiskolák jövőjében vetett hitét megingatják. Ref. tanítóink tekintélyes részét anyagi érdekei, különösen anyagi helyzetének javítására irányuló törekvései az immár legtöbb helyen kimerült egyházi pénztár helyett az állam felé vonják. Tisztelet az ez idő szerint még szép számu kivételeknek, némely tanító lelkében a ref. egyházhoz, annak tradícióihoz való ragaszkodás kezd elhalványulni, némelyek már a vallástantitást is nagy tehernek emlegetik. Mi más ez, mint az állami sablon bámulása, hol a tanító csakugyan nem tanít vallást, ideálisnak vélt állapot, mely a tanítót egy nehéz tantárgy tanításától megszabadítván, a tanító a többi tantárgyakat sikeresebben taníthatja. Más kérdés azonban az, a mire majd visszatérek, hogy a pusztá tanítás mellett tud-e vallás-erkölcsi nevelést nyújtani, vagy egyszerűen csak nevelni is!

Tény, hogy a ref. néptanítók ama legjobbjai, egyrészt a régibb tanítói generációból azok, kik mint egy ideálisabb gondolkozású multnak örökösei, a több helyen jelentkező újabb irányzatot nagy kedvvelenséggel nézik, másrészt az ifjabb generáció tekintélyes része, mely át léven hatva a ref. egyház tradícióinak magas eszméitől, azzal az elhatározással lép a népnevelői pályára, hogy ahova az isteni gondviselés őket állítja, ott a magyarságnak, de egyszersmind a magyar kálvinizmus ügyének is hűséges bajnokai lesznek, ezek a tanítók az eszmék forrongó tüzeiben tanácstalanul állanak, sőt sokszor felteszik bizonyára önmagoknak azt a kérdést, hogy vajjon a mult kegyeletes eszméi immár nem lomtárba valók-e?

Vannak tekintélyes lelkészeink is, a kik az egyedül üdvözítő szót a magyar közoktatásügynek minden vonalon való államosításától várják. Vannak mellette szóló nyomós érvek, ellene szólnak tekintélyes bizonyítékok. Ki tudná megállapítani az abszolút igazságot?

Panaszok merülnek fel némely tanítóknak az egyházi hatóságok alól való szabadulási törekvései miatt. A tanítók meg viszont az egyházi hatóságokat zaklatással, peres ügyekben részrehajlással vádolják. Tény, hogy a félreértések az Ur szőlőjének egymásra utalt s egy cél érdekében szolgálni hivatott munkásai közt kezdnek állandósulni. Hol a biztató remény arra nézve, hogy mindezek a jövőben más irányt fognak venni?

Kisért a tanítóképzés államosításának terve is. Az 1905-ben az országgyűlésen benyújtott népiskolai törvényjavaslat már is államinak tervezte a tanítóképesítést, a mi a ref. egyházat egy fontos jogától fosztotta volna meg. Hogy az állami képesítés milyen alakban és melyik időpontban fog valósággá lenni, nem tudjuk, de az előzmények azt bizonyítják, hogy ez is csak idő kérdése. Sőt, vajjon nem fogja-e az első lépést követni a második: az egész tanítóképzés államosítása? A jelek szerint ez sem lehetetlen.

Nagyon elérkezett az ideje annak, hogy a ref. népiskoláinkat sok oldalról fenyegető veszedelemtől gondolkodjunk. Erre vonatkozó gondolataimat kívánom röviden előadni, kezdve a legnehezebb kérdéssel: a református valláserkölcsei nevelés kérdésével.

Dr. Barcsa János.

KÖZÉLETÜNK.

Levél a szerkesztőhöz.

Kedves nagytiszteletű uram!

Méltóztassék elhinni fáj lelkemnek a szégyen hogy a lap felévi díját el nem küldhettem mindez ideig, de ha állapotom eleibe tárom megbocsát énnékem. Lelkésztanító vagyok itt a dus alföldön (1900 évi: nép számlálás szerint) 1500 lélek közt; uradalmi cselédek és napszámosok hiveim, hiveimtől fizetésem 5, 2, 3, koronánként kapom többnyire utólagosan a mult pár év rosz termése miatt, 1905 évről kint van 200 k. évi 20 k. szemét buza 20 k. árpa 170 frt. fizetésemből, most exequállatom, lehet az év végéig bekapom. Isten megáldott 7 gyermekkel, kik közül egy már 1 éves jogász Debrecenben a 2. VII osztályos Hm.-vásárhelyen 3. 6-ik osztályos Hm. 4 itthon. Emellett megőrít a gondolat miből? a 3 tanuló taníttatása évi 6—700 koronába kerül, mert én segélyt semmerről sem kapok mindennapi iskolában, már 20 év alatt minden fizetés nélkül tanítok sem hiveim tandíjt nem fizethetnek szegénységük miatt sem az állam bár 20 év óta folyamodom egy krajcárt sem ad. Csak fizetésem egészíté ki lelkészi congruára. Sem a főiskolák nem nézik állapotom, most is fiam Debrecenben 1/2 tandíjra és 180 k. tápint. vették fel, Hmvásárhelyen fizetek havonként a két fiamért 16 forintot, mindezeket előre kell fizetnem s én utólagosan sőt a másik évben kapom koronánként fizetésemet. Be mentem a takarékhhoz ha summat fizetnem kell fiamért. Ily helyzetben kell nekem hirdetni az ígét s tanítani, oh ha tudtam volna diák koromban midőn a dal és enek a felső c-ig szállt ajkamról az Egek Urához hogy a jövő vár reám s azokra kikben szívem örül, de más pályát választottam volna !!! Nagytiszteletű ur bocsásson meg hogy így kiöntem előtte lelkem keserűségét, én szeretném ha congruám kapásakor kifognák ott a 6 koronát felevenként a lapért, mert bizony itt nehéz össze tennem fizetésemből, mert ha jön annyi össze, kell kenyerre s más házi dolgokra cselédet sőt harangozót sem tudunk tartani, nem telik rá, kell a fiunk taníttatására a pénz. stb.

Később beküldöm a hátralékot bárhonnan veszem.

Mik után vagyok teljes tisztelettel Gádoroson

Pánczél József,
ev. ref. lelkész.

* * *

A sok gyereket neveltető kongruás ref. lelkész helyzetére jellemző levelet azért adom közre hogy mindenkinek megértsék s ha tehetnek tegyenek róla.

Ez a levél legjobban illusztrálja a sok gyereket neveltető szegény ref. lelkész nehéz helyzetét,

melyen minél előbb segíteni kell. De égbe kiált az elhalt próféták özvegyeinek és árváinak sorsa is, melylyel a jó Istenen kívül senki se gondol. Erre nézve is érkezett hozzám egy levél, melyet szinte ide iktatok. Hadd lássák mindenek milyen rózsás a hitért, nemzetéért szolgáló szegény magyar ref. pap és elmaradt árváinak helyzete s hogy fizet hiv fiainak — a hálás egyház és haza.

II.

Tisztelt Szerkesztő Ur!

Kérem legyen szives megemlékezni becses lapjában rólunk is, azokról, kiktől mindenki elfeledkezett az özvegy papnékról.

Sajnos, az élő papok közül ugyszólván senki sem törődik velünk, a megholtak pedig nem beszélhetnek szegénységben hagyott családjuk érdekében.

Csekély kegydíjunktól csak falun, a legnélkülözhetetlenebb életszükségletekre szorítkozva lehet valahogy eltengődni, gyermekeket neveltetni pedig egyáltalában nem lehet, ha csak a szegény özvegy papné városba nem költözik és kosztosok tartásával nem kísérel meg magán segíteni. A mai viszonyok között pedig sajnos, ez nagyon keveset segít a helyzetén.

De nem azért kerestem fel soraimmal tisztelt szerkesztő Urat hogy a szegénységben élő 4—5 gyermekkel bíró özvegy papné kínos gondterhes életéről írjak jeremiádokat, hanem a mi kis kegydíjunkt kiosztása közül tapasztalt nemtörődőség miatt. Rendes körülmények között meg kellene kapnunk három óra eső illetményünket június 15. vagy 16-án. Már június 18 és még mindig nem jött az itteni esperes ur kezéhez.

Én, ki ugyszólván erre vagyok utalva és ki három gyermeket taníttatok, rémitő erkölcsi szenvedésben megyek át.

Abban a reményben, hogy csak máról holnapra kérem, hozzám hasonló szegénysorsu ismerőseimtől apró kölcsönöket voltam kénytelen kérni hogy napról-napra élhessünk. Mert bizony a gyomor nem vár, azt nem lehet máról holnapra biztatni. Ha előre kitűzött napra nem fizetek, mézárós, fűszeres felmondja a hitelt.

Igen nagyon kérem tisztelt szerkesztő Urat, szöjjön fel érdekünben, hogy legalább a jövőben ne járjanak el az intéző körök ily rendkívüli közönnyel. Bocsásson meg, hogy terhelem, de nagyszorongattatásomban az az eszmém jött, hogy talán szerkesztő Ur segíthet rajtunk. Jóindulatát kéri

Egy özvegy papné.

IRODALOM.

A magyarhoni protestáns egyház története. A művelt közönség számára. Farkas József, Kovács Sándor és Pokoly József közreműködésével szerkesztette Zsilinszky Mihály. Budapest, 1907. Athenaeum kny. 8 r. 797 l. Számos melléklettel, szöveggéppel és kézirathasonmással.

Karácsonyi János Magyarország egyháztörténete című munkáját négy hónappal ezelőtt ismertetvén, azt

a szó szoros értelmében hézagpótlónak mondtam. Ez a jelző a legteljesebb mértékben megilleti a Zsilinszky Mihály által szerkesztett magyar protestáns egyháztörténetet is, melyet ez alkalommal kívánok ismertetni.

Debreceni Ember Pál, Bod Péter, Tóth Ferencz, Bauhofer György munkái már régóta elavultak, mert a múlt század hetvenes éveitől fogva szépen fellendült levéltári kutatások s az ezek alapján létrejött monographia-irodalom az új adatok óriási tömegét hozták felszínre. A protestáns egyházi folyóiratok és lapok, továbbá a Történelmi Tár forrásközleményei, a megszűnt Magyarországi Protestáns Egylet s az 1880-ban megalakult Magyar Protestáns Irodalmi Társaság által kiadott történelmi munkák, legközelebb pedig a Szent-István Társulat által megindított hatalmas vállalat, az Egyháztörténelmi emlékek a magyarországi hitújítás korából, oly gazdag anyagot hordtak immár össze, melyből hivatott kezek felépíthették és megalkothatták a magyarországi protestáns egyház történetét.

Olyan ember azonban, ki közel négy évszázad változatos eseményeit egységesen feldolgozta volna, még eddig nem állott elő. Mint a Szilágyi-féle u. n. millenniumi magyar történetnél, vagy a Beöthy-féle képes magyar irodalomtörténetnél, itt is többen osztoznak meg a nagy munkán. Az írók egyéniségének és sajátosságainak különbözősége azonban nem tette lehetetlenné az egész munkának egységét, a mennyiben mind a négy társszerző ugyanazon célokat tartotta szem előtt: az igazság felderítését és a tudomány szolgálatát.

Maga az érdemes szerkesztő mondja az Előszóban, hogy társaival oly művet akartak adni, mely a művelt közönség igényeihez szabva, mintegy tájékoztató bevezetésül szolgáljon a mai kor színvonalán, eredeti források alapján megírandó hazai nagy protestáns egyháztörténelemhez; oly munkát akartak adni a művelt olvasó közönség kezébe, mely a tudományos kutatás eredményeit felhasználva, középen áll a szigorúan tudományos és a tisztán népszerűsítő vállalatok között, és míg így egyfelől adatai teljesen megbízhatók, másfelől a munka a művelt közönség által is élvezhető formában van írva.

Ez az a mérték, a mely szerint a szemünk előtt fekvő mű értékét mérlegelnünk kell, ez az a szempont, melyet a bíráló igazságosan elfoglalhat. Örömmel jelentjük ki, hogy a szerzők elismerésreméltóan oldották meg feladatukat, és egy rég óhajtott, valóban becses közhasznú nagy munkával ajándékozták meg történelmi irodalmunkat.

A nagy munka, a reformáció négy századának megfelelőleg, négy részre tagozódik. Az első, Farkas József munkája, a reformáció kezdetétől 1608-ig terjed. Bevezetésül ismerteti az előreformátorok nemes küzdelmét, majd találó képet ad Luther, Zwingli és Kálvin alakjáról és munkájáról, azután kilenc szakaszban előadja a reformáció bejövételét, küzdelmeit és alkotásait a bécsi békét becikkelyező 1608 évi országgyűlésig. A második részben — mely sajnálatos tévedésből sem a könyvben, sem a tartalomjegyzékben nincs az elsőtől különválasztva és megjelölve — az 1608 és 1711 évek közötti küzdelmes korszakot tárgyalja Zsilinszky Mihály avatott tolla. A harmadik rész az 1791 évvel zárul s ugyanezzel kezdődik a negyedik rész, mely egész napjainkig vezet le a magyar protestáns egyház történetét amaz Kovács Sándor, emez pedig Pokoly József derék munkája.

Mind a négy szerzőnek óriási adathalmazt kellett feldolgoznia s roppant széles mezőt áttekintenie; emellett rendelkezniök kellett a rendező és alkotó képes-

séggel, azzal a finom érzékkel, mely mindent a maga helyén ad s csak a szükségeset adja, de ebből semmit el nem hagy. Mind ebben a tekintetben, mind a szép, lelkes és lelkesítő előadás tekintetében mindnyájan elismerést érdemelnek. Közös munkával megalkották, felépítették a magyar protestáns egyház történetének négy külön csarnokból álló, de mégis összhangzó nagy épületét, mely a maga egészében — mint egyik ismertetője mondja — szép, csodálatos és lebilincselő.

Nem lehet hivatásom a pompás épületet minden egyes részletében vizsgálat alá venni. Bizonyára maguk az alkotók sem állítják, hogy munkájuk minden egyes része kifogástalan. Nem lenne nehéz némely kérdésekre nézve kimutatni, hogy az újabban napfényre jött adatok szerint másként áll a dolog, mint a hogyan ők megírták; különösen az első és második résznél látszik meg, hogy a szerzők nem vették mindenütt figyelembe a legközelebbi évek tudományos eredményeit; talán azért, mert kéziratuk már évekkel ezelőtt elkészült; míg a harmadik és negyedik rész alig hagy e tekintetben valami kívánni valót. Így pl. egyes reformátorok élete és működési tere ma már sok ponton más világításban áll előttünk; nem állhat meg továbbá az, a mit a 223-ik lapon olvasunk, hogy t. i. a XVI századból csak egyetlen olyan szabályzatot ismerünk, mely több vármegye protestánsainak rendjére vonatkozott, t. i. az 1598-ban megjelent Sopron, Vas és Zala-vármegyei lutheránus kánonokat, mert hiszen az ugynevezett Articuli majores már 1567-ben megjelentek Debrecenben s az egész Tisza-vidéken érvényesek voltak. Téves állítás, hogy az 1630 évi pápai kánonok elvesztek, mert megkerültek és Mokos Gyula munkájában közöltettek; téves állítás (248. l.), hogy a törvényhozó komjáti zsinat 1626-ban tartott, holott a kánonok címlapjának a szemben levő lapon látható fac-similéje is nyilván mutatja, hogy a zsinat 1623-ban volt. De mindezek s még számos adatbeli tévedések elenyésznek a munka érdeme és értéke mellett; óhajtott azonban, hogy a várható második kiadásban lehetőleg elkerültesse.

A nagy munkát 12 műmelléklet, továbbá közel 300 szöveggép és hasonmás illusztrálja, mely illusztrációknak mind megválogatásáról, mind kiviteléről csak dicsérettel nyilatkozhatunk. Itt is meg kell azonban jelezni, hogy némely ponton változtatásra lesz szükség; pl. a kassai régi ref. templom és az urasztali szent edények képét (154. l.) hátrább kell tenni, mert ezek nem Bocskay korából, hanem a két Rákóczy György idejéből valók; a 255-ik lapon látható urasztali terítő nem Loránffy Zsuzsánna, hanem a Püspöky Istvánné ajándéka, s nem a sárospataki ref. egyház tulajdona.

Tartalomjegyzék, a szöveggépek, hasonmások és mellékletek jegyzéke, végül (nem egészen kimerítő) betűrendes név és tárgymutató is van a munkához csatolva, mely a folyó év egyik legérdemesebb és maradandó becsű irodalmi terméke, a melyért mind a szerkesztőt és szerzőket, mind a kiadó r. társulatot igaz elismerésünk és méltánylásunk illeti meg. Mivel pedig a magyarországi protestáns egyházak történetével hazánk polgári és művelődéstörténete is elválaszthatatlanul egybe van forrva, óhajtjuk, hogy e könyv ne csak a protestáns vallásu, hanem általában az egész művelt magyar közönség körében is oly nagy mérvű pártolásra találjon, hogy a második kiadástól csak évek, ne évtizedek válasszanak el bennünket.

Révész Kálmán.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **A kongrua nyugta beküldése alkalmából figyelmükbe ajánljuk a D. P. L. megszorodott szükségleteit.**

A püspöktől.

A nagytiszteletü Esperes uraknak.

E folyó 1907-ik évben a lelkész-képességi vizsgálatok szeptember hó 17. és következő napjain fognak megtartatni.

Mindkét vizsgálatra jövő atyafiak jelentkezni tartoznak előző nap, tehát szeptember hó 16-án d. u. 4 órakor a püspöki irodában, hol a továbbiakat illetőleg utasításokkal fognak elláttatni.

Az I-ső vizsgát tevők szabadon választott tárgy értekezéseiket a 231--1905 számú egyh. ker. határozat pontos betartásával augusztus hó 1-ig kötelesek hivatalomhoz beadni vagy beküldeni.

A II-ik vizsgát tevők egyházi beszédet készítenek János X. 27. alapján „Az én juhaim” stb. A beszéd elő és utó imával irandó. Kátémagyarázatot készítenek a XXXVII. Urnapra 101 és 102 kérdésekről, az Isten nevére esküvésről; dolgozataikat legkésőbb augusztus hó 15-ig kötelesek beadni.

Jelentkezés alkalmával az I-ső vizsgát tevők végbizonyítványaikat, akik exmittálva voltak esperesileg is megerősített szolgálati bizonyítványaikat, a II-ik vizsgát tevők első lelkész képességi bizonyítványaikat hozzák be, ellen esetben jelentkezésük figyelembe nem vétetik.

Az is gondjukba ajánlatik, hogy az új zsinati törvényre készüljenek, mert az egyházi-jogból való vizsgálatnál különösen erre léssen nagy tekintet.

Debrecen, 1907. július hó 5-én.

Kiss Áron.
püspök.

— **Első pap.** A törökszentmiklósi lelkész-választási tudósítással kapcsolatba azt kérdezik tőlünk, hogy lehet-e nálunk a Tiszántul ilyen megkülönböztetést használni s ha lehet ki az első, második stb. pap? Azokban a gyülekezetekben, melyekben két vagy több papság van „első” pap az, a ki a presbiteriumban elnököl; utánna második, harmadik pap az, a ki a választás sorrendjében így következik. Eltekintve az elnökösködéstől rendi különbség nincs a városi társapok között, de van egyéb különbség, így p. o. anyagi. Egyik paróchiának jobb a háza,

földje; nagyobb a bérjövödelme és az újabbaknak nincsen failletménye, bordeputátuma stb. Épen ezért midőn Debrecenben valamely papság megüresedik, joguk van a lelkészeknek sorba a megüresedett paróchiát elválasztani. Így ment feljebb Dicsőfi, a ki eredetileg a Kossuth-utcai templomhoz választatott a kistemplomi néh. Tóth Mihályf-éle paróchiába s lett belvárosi pappá. A hivatalba lépés ideje szerint sorrend van Tiszántul is és ez a sorrend sokszor a lényegbevágó, ezért aztán lehet nálunk is első és második papságról beszélni. Mindaddig a míg a nagy városi egyházak önálló gyülekezetté nem alakulnak ez a megkülönböztetés jogos is, okos is. Külön gyülekezetté alakulás esetén minden lelkész a saját presbpteriumának élén állandó egyformán elnök és vezető tisztet tölt be: nem lesz tehát ok tovább a rendszámok szerint megkülönböztetni őket. Nem is fogjuk azt mondani, hogy debreceni első pap, hanem ezt, hogy hatvan-utcai, pérfiai, kossuth-utcai, homokkerti stb. lelkész.

— **Megszűnt ref. lap.** A Fülöp J. lelkész szerkesztésében Körmenten megjelent Református Családi Lap megszűnt. Ezt a ref. sajtó viszonyokra lesújtó hirt a szerkesztő a következő szavakkal adja tudtul: Bucuzás az előfizetőktől. „Sajnálattal hozom tudomásukra kis lapom őszinte, jó barátainak, hogy e számmal a lapot megszüntettem. E kijelentéssel egyttal azt is jelzem, hogy az egész évre beküldött előfizetési díjakat a legközelebbi napokban visszaküldöm. Kötelességemnek tartom azonban ezek után a lap megszüntetésére vonatkozó indokaimat is előadni. A legnemesebb célzattal indítottam meg e kis lapot másfélévvel ezelőtt és pedig első sorban kerületi vonatkozással, mint a dunántúli református hívek vallásos jellegű közlönyét. Föltételeztem ugyanis, hogy ha még egy kisebb városnak, vagy vidéknek érdekeit szolgáló világi lap is fenn tudja magát tartani, akkor egy nagy egyházkerületnek 265 ezer lélekből álló serege föltétlenül biztosíthatja és biztosítja egy egyházas érdekeit szolgáló kis lapnak fennállását. Mert hiszen — amint eléggé tapasztalható is volt — lapomat olyan irányban kívántam szerkeszteni, hogy ne csak hasznos, közelebről vallásos vonatkozású olvasni valókat nyújtson, de meg is ismertesse az egyházi élet körében előforduló nevezetesebb eseményeket, törekvéseket, minthogy nézetem szerint épen az is egyik esz-köze annak, hogy a hívek az egyházhoz szorosabban hozzá fűzessenek, szóval hogy öntudatos, egyházukat szerető egyháztagokká legyenek, vagy azoknak maradjanak. Sajnos hogy a végeredményre vonatkozólag igen nagyot kellett csalódnom. Törekvésem ugyanis sem anyagi, sem erkölcsi tekintetben nem találta meg a támogatásnak azt a mértékét, amely a lap fennmaradását s még inkább fejlődését biztosíthatta volna. Az első évben ugyanis amelltt hogy fáradozásomnak semmi anyagi jutalma nem lett, még 770 koronát kellett a lapra ráfizetnem, minthogy a terjesztés, a sok mutatóványszám maga is sokba került; e mellett — sajnos — akadtak elég nagy számmal, kik nemcsak egyes példányokat, de több példányt is elfogadtak hosszú időn keresztül — többszöri kérelem dacára — anélkül,

hogy a megfelelő előfizetési díjat megküldötték volna. Az anyagi tekintetben pártfogóval nem dicsekedhettem. De szellemi erkölcsi tekintetben sem volt kis lapomnak része a támogatásban oly mértékben, mint azt céljánál fogva megérdemelte volna, pedig vannak tollforogtatóhoz értő lelkészeink és tanítóink. Néhány őszinte barátja volt csupán, akik egyszer-másor munkájokat rendelkezésre bocsátották; egyébként pedig a lapban foglalt közleményeknek legkevésbé 80 százalékát magamnak kellett megírnom, tehát mind anyagi mind szellemi erőmnek s azonkívül időmnek jelentékeny részét is kellett a lapra áldoznom. Természetes, hogy egyes ember, amikor a nagyobb sikerre kedvezőbb kilátás nincs, ilyen áldozatot hosszabb időn keresztül nem hozhat, különösen anyagi kockázatnak komoly megfontolással nem teheti ki magát és családját. Ime ezek a főindokai kis lapom beszüntetésének. Ami most már a sikertelenséget, mint egy szomorú jelenséget illeti, sajnos, ki kell és ki lehet mondanom, hogy ebben egyházi belső életünknek meglehetősen sivársága tükröződik vissza, mely egyelőre legalább, ha a körülmények nem változnak, valami biztató jövővel nem kecsegtet. Tapasztalatom, szerzett értesülesem szerint ugyanis állítólag az úgynevezett krajcáros lapok teszik lehetetlenné ilyen választás irányú lapnak terjesztését, megkedveltetését. Ebben tulajdonképpen veszedelem nem volna, főleg ha jó, ilyen lapok forognak közkezen, mert megkedveltetik az olvasást s vágyat ébresztenek másirányú olvasmányok után is. A főbaj onnan ered, hogy szoktatva, mondhatnám ránevelve nem igen vannak hűvek, hogy vallásos irányú lapot is olvassanak. Hogy a krajcáros lapok nem nehezítik meg a vallásos irányú lapok, iratok pártolását, saját gyülekezetemet hozom fel például, melynek lélekszáma nincs egészen ezer s mégis többféle krajcáros ujság és helyi lapok mellett kis lapomnak 54 előfizető olvasója volt, de rajta kívül még az igazmondó átlag 8—10 s a Kis Tükör is néhány példányban közkezen torog. Bizony a tekintetben, hogy a sajtó hatalmával ugy szolgáljuk egyházunk érdekeit, mint a római katolikusok is teszik, még sok igen sok a kívánni való. Ilyen szolgálatokat akart teljesíteni kis lapom is, azért sajnálom, de sajnálhatja egyházunknak minden buzgó s komoly gondolkozású tagja is ennek megszűnését. Egy mód lett volna még fenntartására, ha két hetenként jelentetem meg, mert ez esetben — tekintve a kiadás nagy költségét — talán nem kellett volna ráfizetnem; de ettől az tartott vissza, hogy nem akartam az eddigi szíves pártolók bizalmával visszaélni s ugyanazon előfizetési ár mellett 36 szám helyett csak 24-et adni. Nem maradt tehát egyéb hátra, mint elhatározni a lap beszüntetését. A midőn pedig ezt teszem, kötelességemnek tartom hálás köszönetet mondani mind az előfizetőknek, mind a volt néhány munkatársak szíves és becses támogatásukért. Isten áldását kérem reájuk; kérem tartsanak meg jó emlékezetükben! Teljes tisztelettel vagyok Körmend, 1907. jun. 19. Fülöp József lelkész.“ Ehez sem kell kommentár.

— **Változások a békési ref. főgymnázium tanári karában.** A békési ev. ref. egyház presbitériuma vasárnap tartott gyűlésén elhatározta, hogy a főgymnáziumnál eddig meg fel nem állított rajztanári tanszéket jövő évről kezdve rendszeresíti, Osváth Gyula segédtanárt és Dékan Sámuel rendes tanárt eddigi állásában véglegesítette. A távozó Kutassy Károly és Györffy Jenő segédtanárok helyére pedig matematika-fizika, természetrajz, földrajzi és rajztanári tanszékekre a pályázatot meghirdeti.

— **Felvétel a nagyvárad református tanítónőképzőbe.** A képzőintézet I. osztályába felvétetnek olyan ép és egészséges leányok, a kik a felső népiskolát, a a polgári iskola, felsőbb leányiskola és leánygymnázium négy alsó osztályát elvégezték. A felvételi kérvények az igazgatóság címére küldendők augusztus 1-ig. Csatolandók: a születési bizonyítvány, iskolai bizonyítvány, úrraoltási és orvosi bizonyítvány arról, hogy az illető alkalmas a tanító pályára s érzékszervei épek. Az egész évi díj járulékokkal: 77 korona. A felvételt tudatja az igazgató. Megnyílik a képezde III. osztálya is, valamint a gyakorló iskola is. Az internátusba első sorban képezdei növendékek vétetnek fel s azután más intézetbe járók is. Az ellátási díj nem protestánsoknak: 600 korona. A tiszántúli egyházkerületbe lakó lelkészek és tanítók gyermekeinek: 400 korona. Protestáns és vegyes házasságban élő szülők gyermekeinek 500 korona. Móság, zene és orvosi-díj külön. Felvételi kérvény augusztus 1-ig adandó be az igazgatóhoz.

— **Orgona megrendelés.** Bátka község (Gömör megye) ev. ref. temploma részére beszerzendő új orgona készítésével Ország Sándor rákospalotai (Budapest mellett) orgonagyáros cég lett megbízva. A mű 8 szülő változatu teljes sipsoru lesz és impozáns szekrényben nyer elhelyezést. Az ünnepélyes átadás és felavatás f. évi szeptember hóban fog megtörténni.

— **László János 1872—1907.** Kisujszállási főgymnáziumunknak mély gyásza van: egyik érdemes tanára: László János az elmúlt héten Marostorda vármegye Gernyeszeg nevű községben elhunyt. Ifju volt még; s csak a küzdelmek végéhez ért, melyek között mindig bátran megállott, melyekkel elszántan harcolt s melyek árán a nyugodt jövőt biztosította magának. Két oklevelet szerzett; tanár s felszentelt pap is volt s most, amikor már azt hitte, hogy küzdelme s fáradsága gyümölcsseit élvezheti, hogy az élet nem gondoktól és munkától ment ugyan, de biztos kikötőjébe ért, a halál révéhez jutott. Alig pár hónappal ez előtt még közöttünk járt, erős, egészséges volt s egyszerre súlyos beteg lett, melynek kinjaitól, egyetlen fiukat elvesztő agg szülői körében a halál szabadította meg. 8 évig volt tanár s ebből 7-et főgymnáziumunknál töltött. Halálának hírére a főgymn. tanárikar azonnal gyűlést tartott s Soós József és Karácson Béla tanárokat, mint képviselőket a temetésre, mely folyó hó 29-én Gernyeszegen ment végbe, kiküldötte. Ifju volt, küzdelmeinek gyümölcsét itt e földön nem élvezhette, nyerve el tehát jutalmát ama jobb hazában. A főgymnázium fenntartó testülete és tanári kara a megrendítő halálesetről a következő gyászjelentést adta ki. A kisujszállási ev. ref. főgymnázium Fenntartótestülete és tanári kara fájdalmas szívvel jelentik hogy László János a kisujszállási ev. ref. főgymnáziumnak 7 éven át érdemes tanára, felszentelt református lelkész, egyházi jegyző, hosszas betegeskedés után életének 35-ik, tanári munkálkodásának 8-ik évében f. évi június hó 27-én Gernyeszegen (Marostorda m.) elhunyt. Temetése ugyanott június 29-én fog végbemenni a ref. egyház szertartása szerint. Kisujszállás 1907. június 27-én. Áldás és béke lebegjen emléke felett.

— **Lelkész beiktatás.** Makai Elek volt fenesi lelkész, kinek megválasztásáról már hirt adtunk f. hó 7-én foglalta el ünnepélyesen új állomását. A szép beköszönő beszédet óriási közönség s azok között sok szatmári lakos és érdeklődő hallgatta végig. Délben bankettet rendeztek az új lelkész tiszteletére, este pedig bált tartottak az egyház javára.

— **Lelkészválasztás.** Budai Károly ref. lelkészt, ki Debrecenben jelesen végezte a theologiát, a szatmármegyei Sima községben egyhangulag megválasztották lelkésznek. — A külső somogyi egyházba kebelezett sumogy-endrédi lelkészi állást a hivek bizalma Kájel Endre losonci vallástanárnak juttatta. — A szikszói egyház egyik lelkészi állására meghívás útján Baksay István szászfai, a csáti egyház egyik lelkészi állására, ugyancsak meghívás útján Szabó András vattai lelkész választottak. Itt említjük meg, hogy az eperjesi jog tanár dr. Réz Mihály lett, a kinek politikai dolgozata legközelebb olyan feltűnést keltett.

— **A konvent háza.** A főtiszteletű és méltóságos konvent nem lesz sokáig zsellér az ország fő és székes városában. A mint azt a lapokból olvassuk legközelebb házat, nem palotát épített Budapesten s erre már ki is iratta a pályázatot. Milyen jó, hogy az ilyen híreket legalább mi is megtudjuk a profán lapokból s eldicsekedhetünk az olvasóinknak s azok között a nádas, csorgós fedelek alatt lakó kongruás papoknak. Nem kell busulni, minden másképen lesz már ezután. Háza lesz az egyetemes egyháznak s kell is hogy házuk legyen legalább az ország fővárosában, ugy is elég hontalanoknak érezzük magunkat.

— **Két haláleset.** Meghalt Turgonyi Lajos a mezőturi pap és elhunyt Virágos Sándor lippai lelkész. Mindkettő hosszas szenvedés után. Turgonyi Lajos az egykor sokat emlegetett híres Lajos pap tisztes vénségben, mint megérett kalász, elsörendű ekklézsiából; Virágos a szegénység és betegség által korán letörve a nehéz terű missziói egyházban. — Elhunytak még a közeli időben: Nagy Miklós a Vasárnapi Újság nyugalmazott szerkesztője, Tóth Gy. János Kisujszállás volt főkapitánya, özv. Dávidházi Imréné. Nyugodjanak csendesen.

Tartalom-jegyzék. Az irgalmas Samaritánus, Vándor. — A nyugdíjintézetéről. Dr. Ferenczy Gyula. — Lelkeszi nyugdíjintézetünk érdekében néhány őszinte szó. Segesváry József. — Az esperesi kar megállapodása a nyugdíj ügyben. Sass Béla. — A magy. kir. javítóintézetekről. Dávid Gyula. — Tanügy: Szemle. Dr. Barcsa János. — Közéletünk: Levél a szerkesztőhöz. Pánczel József. — II. Egy özvegy papné. — Irodalom. — Különlélek.

FELELŐS SZERKESZTŐ: DR. FERENCZY GYULA.

Pályázat.

A felsőszabolcsi egyházmegyébe kebelezett szabolcsi lelkészi állásra.

Javadalma: az egyháztól föld és parbérben állami értékelés szerint 857 kor. 38 fill. Állami kiegészítés 742 kor. 62 fill. Pályázati kérvények lelkészi oklevéllel és a pályázati hirdetés után kelt, illetve láttamozott szolgálati bizonyítvány-

nyal felszerelve f. évi aug. 5-ig Görömbey Péter espereshez Nagyállóba adandók be. Az állás a megerősítés után azonnal elfoglalandó.

Debrecen, 1907. jul. 6.

Kiss Áron
püspök.

Pályázat.

A nagyszalontai ref. egyházmegyében levő sonkolyosi lelkészi állomásra.

Javadalma, hivatalos becslés szerint 960 kor. pénz, termény, föld stb. értéke, melyhez 938 kor. 84 fill. kiegészítés jár.

Az állomást a választás után azonnal el kell foglalni.

A pályázati kérvényt kellően felszerelve, minősítvénynyel is ellátva a pályázók küldjék el Balog Ambrus h. espereshez, Sarkad Biharvm. postahely.

Debrecen, 1907. évi július hó 12-ik napján

Kiss Áron.
püspök.

Pályázat.

A debreceni ev. ref. egyház felsőbb leányiskolájával kapcsolatos elemi iskolához egy tanítónői állásra pályázat hirdettetik.

Fizetés: 1200 korona, lakáspénz 300 korona évnegyedes részletekben előre fizetve. Korpótlék.

Kötelesség: az igazgatótanács által kijelölt osztályok tanítása a tiszántuli ref. egyházkerület tanterve alapján készített helyi tanterv szerint.

Csak ev. ref. vallásuak pályázhatnak. A szabályosan felszerelt pályázatok július hó 29-ének délutáni 5 órájáig a felsőbb leányiskola igazgatójához küldendők.

A megválasztott tanítónő állását szeptember hó 1-ső napján elfoglalni köteles.

Kelt Debrecenben, 1907. július hó 11-én.

Kiss Albert
az igazgatótanács elnöke.

Pályázat.

A máramarosszigeti ev. ref. Lyceum igazgatótanácsa s lyceumi pénztárnoki állásra 1906. július 8-án közzé tett pályázatát ezennel megújítja.

A megválasztandó pénztárnok évi javadalmazása 1200 koronában van megállapítva. A pénztárnok kötelessége az iskola pénztárait kezelni, pénzeit, értékeit és érték okmányait őrizni, a szabályzat értelmében szükséges pénztári naplókat, érték táblázatokat, kimutatásokat és nyilvántartásokat vezetni, az intézet vagyonára felügyelni s az igazgatótanácsnak időről-időre kiadott utasításait pontosan végrehajtani. Végül köteles a tiszántuli ev. ref. egyházkerület pénztárába 2 évi fizetésének megfelelő biztosítékot letenni.

A választás joga a m.-szigeti ev. ref. lyceum igazgatótanácsát illeti, mely azonban fenntartja jogát arra is, hogy belátása szerint a választást újból elhalaszthassa, avagy az állás betöltéséről másként gondoskodik.

A hirdetett állásra csak is ev. ref. vallásu egyén választhatik meg.

A pályázni kívánók felhivatnak, hogy okmányaikkal felszerelt pályázati kérvényüket 1907. aug. 1-ig a máramarosszigeti ev. ref. Lyceum igazgatótanácsához adják be.

A választás bizonytalan időről szól s a 3 havi felmondás joga ugy az intézet, mint a megválasztandó pénztárnok részére biztosítatik.

Máramarossziget 1907. június 26-án.

Héder János s. k.
lyc. h. gondnok,
az ig. tanács elnöke.

Pályázat.

A nagykarolyi egyházmegyében fekvő olcsuvaapáti-i lelkészi állomásra.

Javadalom: hivatalos kimutatás szerint 1876 kor. 80 f. (pénz 52.80 kor. a többi föld, rozs, buza stb. értéke.)

Felszerelt pályázati kérvények f. évi július 28-ig Berey József espereshez Nagyecséd-re (Szatmár megye) küldendők.

A hivatal szeptember 15-ikén elfoglalandó.

Debrecen 1907. Julius 5.

Kiss Aron,
püspök.

Pályázat.

A máramaros-ugocsai ev. ref. egyházmegyébe kebeleztet fánscikai egyház lelkészi állomására: Évi javadalmazás, mely készpénzben, termé-

nyekben, legeltetési jogokban és 32 köblös föld haszonélvezetében áll, s egyházmegyéileg 645 kor. 74 fillerre van értékelve, melyhez 906 kor. 06 fillér fizetés kiegészítés jár. Ezenkívül a lelkész az állami iskolákban való vallás tanításért évi 120 korona tiszteletdíjat kap az állam pénztárából. — Az állomás azonnal elfoglalandó.

A kellőleg felszerelt pályázati kérvények f. évi július 28-ig Szikszay Zoltán espereshez, Máramarosszigetre küldendők.

Debrecen 1907 június hó 29-én.

Kiss Aron,
püspök.

Hajdumegyei Népbank

mint szövetkezet.

Hetedik évtársulatát 1907. január elsején nyitja meg melybe tagok már most is és az év folyamán bármikor beléphetnek.

Az intézet **tagjainak száma** rövid három évi fenállása alatt 2400-ra emelkedett, a kik **13,000** törzsbetétre több mint **580,000** koronát fizettek be, mely összeg az évtársulat tartama alatt **1.700,000** korona tőkének felel meg.

A vidéki tagok befizetését megkönnyítjük azáltal, hogy a pénz beküldésére postatakarékpénztári befizetési lapokat díjtalanul adunk.

A törzsbetétek eddig megállapíthatólag **6/-ot** jövedelmeznek.

Kölcsönöket a hét bármelyik napján **utólag fizetendő legolcsóbb kamat mellett** folyósít.

Kölcsönöket a negyedik évtársulatra már most adunk.

Minden 10 korona kölcsön heti 50 fillérjével visszafizethető, melyben a kamat is befoglaltatik, tehát külön kamatot nem kell fizetni.

Kölcsönöket adunk: 1. A befizetett összeg $\frac{9}{10}$ erejéig kezesség nélkül. 2. Kezességi kölcsönöket egy vagy több elfogadható kezes jótállása mellett, még azon esetben is, ha azok nem szövetkezeti tagok. 3. Jelzálog kölcsönöket ingatlanokra való bekebelezés mellett. 4. Zálog kölcsönöket biztosítékul elfogadható értékekre.

Jelentkezések a negyedik évtársulatba való belépésre vagy kölcsön iránt, bármely nap délelőtt vagy délután az épület helyiségében Piac-utca 26. szám, főtözsde épületében eszközölhetők.

Dr. Révi Nándor,
jogtanácsos.

Dr. Brukner Ernő,
elnök.

Ügyvezető választmány:

Dr. Ferenczy Gyula,
elnök.

Hegedüs Sándor.

Grósz Nagy Ferencz.

HEGEDŰS és SÁNDOR

prot. irodalmi könyvkiadóhivatalában Debreczenben 2 kor. havi részletfizetésre megrendelhető:

A legelső magyar protestáns egyháztörténet. (Képes diszmunka.)

Most jelent meg:

A MAGYAR EVANGÉLIOMI PROTESTÁNS EGYHÁZ TÖRTÉNELME

Farkas József, Kovács Sándor és Pokoly József közreműködésével

Szerkesztette: ZSILINSZKY MIHÁLY.

Könyvtári félbörkötésben 19 k. Közel háromszáz szöveggéppel, tizenkét melléklettel és számos kéz-
irathasonmással.

Csodálatraméltó, nemes küzdelem törté-
tének a vázolását tűzte ki feladatául ez az első
magyar protestáns egyháztörténet, amely
nemcsak hogy szép emléke az 1906-iki nagy
történelmi esztendőnek, hanem kiegészítője a po-
litikai történetnek is. Sőt, mivel a protestáns
egyház, valamint a magyar nemzet változatos,
eseményekben gazdag, főlemelő és magasztos
története sokszor egygyé olvad a kettős küzdelem-
ben, mivel mindkettőnek ugyanazok voltak a ve-
zérei, harcosai, vértanúi, azért sok helyen egyik
a másik nélkül meg sem érhető. Korszakos
jelentőségűvé avatja még ezt a munkát az a
tény, hogy az nemcsak a magyar evangéliumi
protestáns egyház külső fejlődésének **történetét**
hanem a **belső életet** is felöleli, kiterjeszkedik
az egyházi élet, az iskolaügy és irodalmi élet
ismertetésére is, aminek révén joggal tarthatjuk
azt egy nevezetes történelmi korszak **művelő-
déstörténetének is.**

Megrendelő-lap.

Fizetendő Debreczenben.

HEGEDŰS és SÁNDORTÓL Debreczenben

*megrendelem Zsilinszky, a magyarországi Protestáns egy-
ház történelme című művet.*

*Előfizetési feltételek: Ezen mű ára 19 korona, fi-
zetendő 2 koronás egymásután következő havi részletek-
ben, szállítástól kezdődőleg, mindaddig, míg a teljes mű
vételére törlesztve nincs. Jogosítva van a cég az esedé-
kes és le nem fizetett részleteket, a postaköltség hozzá-
számításával, a postai megbízás útján bevonnai. A rész-
letek be nem tartása a részletfizetési kedvezményt meg-
szünteti és a mű teljes vételárát esedékessé teszi. A fi-
zetett részletek által még ki nem egyenlített része a kül-
deménynek a szállító cég tulajdonát képezi. Per esetén a
debreceni kir. járásbíróóság illetékes. Az üzlet elfogadása
a cégnek fenntartatik. A fenti feltételek alapján ezennel meg-
rendelem a fentebb jelzett munkát 19 korona vételárért,
fizetendő a megrendelés keltétől kezdődőleg 2 koronás havi
részletekben Debreczen a Hegedűs és Sándor cég pénztáránál.*

Lakhely és kelet: Sajátkezű aláírás:

Állás:

*Az illetéki díjjegyzék 30 tétele értelmében bélyegmentes. Olvasható aláírást
kérünk.*

Konfirmálások alkalmából

ajánljuk az

S. Szabó József által átdolgozott Révész—Szo-
boszlay—Szabó: **Konfirmációra elő-
készítő kátét** ára 30 fill.

Konfirmációi emléklapok fekete nyomással
1 drb. 4 fill., 100 drb. 3.60, csinos kék
körzettel 1 drb. 5 fill. 100 drb. 4.50, di-
szes aranyozott körzettel 1 drb. 6 fill.,
100 drb. 5.40

Konfirmáció ajándékul ajánljuk a **Rozgonyi
J. féle gyermekimkönyvet** diszes kö-
tésben 50 fill., 80 fill., 3 kor., 4 kor., és
5 korona árakban kaphatók:

HEGEDŰS és SÁNDOR

prot. irodalmi könyvkereskedésében

DEBRECENBEN, Kossuth-utca 11. szám.

Löfkovits Arthur

— óras, ékszerész üzlete Debrecen, Piac-u. —

Egyházi készletek, keresztelő edé-
nyek, urasztali poharak, tányérok,

kannák alkalmi ajándékok

nagy raktára.

A református egyházak szállítója.

PONTOS ÉS
LEGJOBB

Ó R Á K

5 évi jótállás mellett! 5

= Egyházi szentedények =

urvacsora-kelyhek, keresztelő-kannák
medenczék és borkancsók ■ ■ ■

arany és ezüst ékszerek
evőeszközök, chinaezüst-disztárgyak

részletfizetésre is!

Javításokra és vidéki megrendelésekre különös gondot fordítok!

Árjegyzék 2000 képpel ingyen és bérmentve.

POLGÁR KÁLMÁN

műorás és ékszerész BUDAPESTEN VII. Erzsébet-körut 29 sz.
Az ev. ref. egyházak szállítója,

Pontos kiszolgálás: jutányos árak!

Király balzsam Köszvény és
csusz ellen.

Legujabb gyógyszer.

Ezen balzsam legujabb gyógyszer ugy belsőleg, mint külsőleg mindenféle fájdalmak ellen. Király-balzsam készítményem mint házi szer szükséges, hogy minden háznál kéznél legyen, mert ugy belsőleg, mint külsőleg kitünő hasznos szer.

Belsőleg gyomorfájásnál gyomorgöresnél csikarásnál, fejfájásnál azonnal hat s legjobb fájdalomcsillapító.

Külsőleg tekintélyes orvosok ajánlják köszvényénél csuznál továbbá meghüleséknél, fog és fejfájásnál pár perc alatt hat. Igen hasznos gyógyszer még szájvizhez cseppentve rossz lehellet szagtalanítására. 1 üveg 2 k 65 f. 3 üveg 6 kor. 65 fill. Utánvétellel bérmentve.

Magyar ember nem használ mást csak a híres Hajdusági pedrót!! mely legjobb bajusznövesztő és ápoló szer az összes bajuszpedrő készítmények között. Hatása gyors és biztos

Postán 3 dobozt 2 K. 15 fillérért. 6 dobozt 3 K. 65 fillérért bérmentve utánvétellel küld a készítő.

Grósz Nagy Ferencz

„Arany egyszaru“ gyógyszer-tára a hol mindn bel- és külföldi gyógyszerkülönlegességek erdreti árakban szerezhetőek be.

Orgona - Harmoniumok.

A gyönyörű hang, melyet a világhírű és elismert legjobb gyártmányú amerikai rendszernek elmés szerkezete elővarázsol, önmagának zeng dicséretet. 65 forinttól minden árban kapható.

Első magyar — villamos erőre berendezett — hangszergyár.

Stowasser J. cs. és kir. udvari hangszergyáros, a m. kir. zene-akadémia, színházak, művészek stb. szállítója

BUDAPST, II., Lánchid-utca 5.

Továbbá ajánlja saját gyárában készült, elismert legkiválóbb minőségű összes kuros-, vonós- és fuvó-hangszereit, szakértői és feltétlen szolid árak mellett.

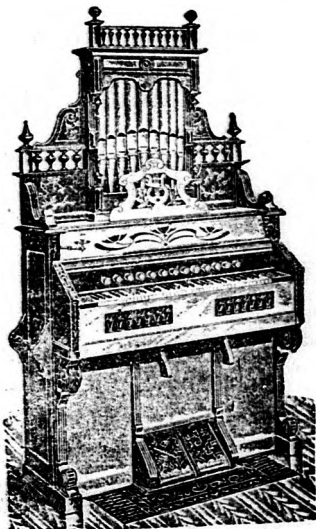
Hangfokozó-gerenda! mely által bármely hegedű, gordonka beillesztése után sokkal jobb, erősebb és lágyabb hangot nyer. (Biztos siker.) Hegedűbe hangfokozó-gerenda 4 frt. Kezesség minden egyes hangszernél.

Legnagyobb gyár és raktár.

Saját találmányu (Rákóczi) Tirogató; általánosan elismert legjobb, mely tökéletes solo hangszerré általam konstruáltatott iskolával 35 forinttól feljebb.

Az összes hangszerek javítása különleges, szakszerű pontossággal, jutányos árban; kezesség minden egyes hangszernél. Árjegyzék minden egyes hangszerről külön, kívánatra bérmentve küldetik.

— Kivitel nagyban és kicsinyben.

Baktai EGRY FERENCZ

== har nagöntő ==
Kis-Gejőcz, Ungmegeye.

A milleniumi kiállításon kitüntetve.

Hódmezővásárhelyen 1904-ben
== arany oklevelet nyert. ==

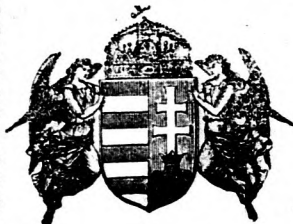
Ajánlja
harangöntő
mühelyét.

mely a legrégebb és a legjobb hírnevű az országban Teljes szavatosság mellett szállit

harangokat

bárminő sulyban, nemetszőket feltétlenül visszavesz, a költségeket visszatéríti Árjegyzéket bérmentősen küld.

Nagyon sok elősmé-
rő irat.

Novotny Antal

harangöntőde és
vasharanglábgvár

Temesvár - Gyárváros.

Ajánlja magát több évi szavatolás mellett régi harangok újraöntésére, valamint új harangok és teljes harangcsoporthoz előre meghatározott hangok utáni elkészítésére. Különösen ajánlja saját találmányu új modern atlyukasztott

harangjait

melyek felső részükön a hege-düéhez hasonló S alakú nyílásokkal vannak ellátva és azért erősebb, terjedelmesebb és mélyebb han-

guak, mint régi modoruak. Ily szerkezetű 327 kgros harang hangban egyenlő 461 kgros régi modoru haranggal. Ajánl továbbá fogatható vertvas-koronákkal, régi harangok illetékel való újra szerelését és vertvas-harang állványokaköltségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgáltatnak. -- Az 1896 orsz. kiállításon milleniumi nagy éremmel kitüntetve.

A „Neumann M.“ cég debreceni áruházáról.

NEUMANN M.

cs. és kir. udvari szállító

Debrecen. Fő-tér, a magy. kir. postával szemben.

Áruházában levő mindennemű öltönyök, színre, minőségre és olcsóságra nézve első helyen állanak.

Kizárólag csak a tulajdonát képező eredeti modelljeiszerint készült férfi- fiu- és gyermekruhák vannak raktáron.

Minden darab saját mühelyében, személyes felügyelete alatt készül.

Az ország minden nagyobb városaiban hatalmas fiók-telepek.

Alapított 1845-ben.

Mérték szerint külön osztály

ALAPITVATOTT 1845-ben.